

V četrtek, 1. 10. 2015, je v Trubarjevi hiši literature potekal literarni pogovor z dr. Sašom Dolencem, fizikom in filozofom, ki s svojimi zanimivimi poljudnoznanstvenimi članki, knjigami in predavanji širi obzorja radovednim. Med drugim je urednik Kvarkadabre – časopisa za tolmačenje znanosti, projekta, ki s svojimi spletnimi stranmi in drugimi dejavnostmi nadvse uspešno širi vero v čar znanosti in gradi mostove med znanjem in zabavo. Na pogovoru smo izvedeli, katere knjige nam priporoča in kako se povezujeta filozofija in znanost? Po koncu pogovora smo mu zastavili tudi nakaj vprašanj, na katera je prijazno odgovoril.

{fshare id=1721}

STAŠA: Kaj je po vašem mnenju razlog, da so knjige s področja znanosti iz obdobja antike smatrane kot "zastarele," knjige s področja filozofije pa kot osnova za razvoj znanosti. Je možno, da daje znanost preverljive fakte, katere je lahko potrditi ali ovreči, filozofija pa tega ne zmore?

SAŠO: Ne bi rekel, da je antično znanje zastarelo. Evklidovi Elementi so temeljno delo matematike že od antike naprej. Pomembno je tudi, da staro znanje vrednotimo v kontekstu, v katerem je nastajalo. Lahko se nam zdi katera od starejših teorij danes nenavadna, a v času svojega nastanka je lahko predstavljala pomembno inovacijo, ki je omogočila nadaljnji napredek znanja.

STAŠA: Albertu Einstenu ni uspel prvi vpis na Univerzo v Zürichu, saj komisije kljub odličnemu znanju matematike in fizike ni prepričal. Manjkalo mu je poznavanje področja literature, francoščine in zgodovine. Ali je po vašem mnenju potrebno poznavanje leposlovja in ostale literature – nevezane na področje za delovanje v znanosti?

SAŠO: Poznavanje literature za delovanje v znanosti ni nujno, nikakor pa ne škodi. Nekateri uspešni znanstveniki niso pretirano razgledani izven ozkega področja svoje vede, drugi pa pravijo, da jim branje knjig, ki niso neposredno vezane na njihove raziskave, koristi.

STAŠA: Matematike in fizike se učimo že od malih nog, do učenja filozofije v sklopu šole pa pridemo šele v gimnaziji. Se vam zdi, da sta matematika in fizika nujni za razumevanje sveta okoli nas, ali je možno, da filozofije tako zgodaj še nismo zmožni dojemati?

SAŠO: Osnovno znanje matematike je vsekakor zelo pomembno za normalno življenje v modernem svetu, medtem ko poznavanje filozofije ni veščina, ki bi bila pomembna za preživetje.

STAŠA: Katere pravljice so vaš navdušile kot otroka in katero literaturo bi priporočili staršem, ki želijo svoje otroke spodbuditi k radovednemu raziskovanju vprašanj naravoslovja?

SAŠO: Vsaka generacija otrok ima svoje junake in knjige, ki jih zgrabijo in popeljejo v domišljijjski svet. Pomembno je predvsem, da starši otroke podprejo, ko opazijo, da jih nekaj zanima. Nekdo bolj uživa pri branju knjig, drugemu bolj ustreza gledanje znanstvenih televizijskih oddaj, tretjim so všeč poučne računalniške igre. Ni neke univerzalne poti. Je pa res, da brez notranjega navdušenja in motivacije ni mogoče biti res dober v neki dejavnosti.

Otrokom je treba pomagati, da razvijajo tiste dejavnosti, ki jih notranje motivirajo.

STAŠA: Vedno bolj se pojavljajo knjige na modernih tablicah, tudi sami imate napravo Kindle. Ali se je po vašem mnenju knjižni trg dobro odzval na modernizacijo sveta ali je s tem knjiga izgubila del svojega čara?

SAŠO: Branje na e-bralnikih, tablicah, telefonih in računalnikih je zelo priročno in enostavno, zato večina ljudi, ko se enkrat navadi na branje z ekrana, ne pogreša več klasičnih knjig. Kvaliteta besedila na ekranih zadnje generacije e-bralnikov presega kvaliteto tiska v povprečnih papirnatih knjigah. Hkrati nam je z enim dotikom dostopen tudi slovar, enostavno pa je tudi podčrtovanje in dodajanje opomb. Težava je, da postajajo nekateri ponudniki e-knjig monopolisti, ki onemogočajo zdravo konkurenco. Glede tega bodo morale države intervenirati.

Vprašanja je pripravila Staša Kumše.